

1077

Ar Brezel rû-vraz

BETEG LÉCH OMP ÈRU

Ton : « *Laëron braz Koat-an-Noz* ».

The musical notation consists of six staves of music in common time, treble clef, with a key signature of one sharp. The lyrics are written below each staff:

Tru - bui-llet è ma spe - ret a man-tret ma c'ha-
lon ! Gant ar bre-zel fu-lo - ret, ken
hir, leun a spou - ron ! Di - rol-let gant daou
rou-e, foll a di-reiz meur - bed ! C'hoant
dê, dre nerz a fou - ge, gou - arn po-blou ar Bed :

KENTA PENNAD

EUR ZELL WAR AR STAD

{

Trubuillet ê ma speret a mantret ma c'halon !
Gant ar brezel fuloret, ken hir, leun a spouron !
Dirollet gant daou roue, foll a direiz meurbéd !
C'hoant dê, dre nerz a fouge, gouarn poblou ar Bed :

Gant armeou dissakret, armou spontuz a krenv,
Ar sort 'oe biskoaz gwelet gant tud dindan an Env !
O deuz an Urop laket holl en goad ag en tan ;
Draillet a merzeriet prim ar boblou bihan :

Ar Beljet ag ar Serbet, tud ar Monténégro,
Zo drastet a dismantret, a ransonet pell-zo ;
A bro gaer Franz, kenvrôiz, a zo bed war an tre,
Pa oaint bed tost da Bariz, da goll ive gante.

Beteg ar Russet, gwelit, eur hobl ken gallouduz,
O deuz renket tec'hel kwit dirak an dud noazuz :
Allaz ! kristen na zonje 'n'ho c'hanolliou pouner,
N'ag er berniou traou neve, krouet wit ar vicher ?

Gret o deuz er penn kenta kement a reveulzi,
Laket ar Bed da grena ! dre ho müntrêrez kri,
Ma vaer dre holl difunet 'vit dont de n'em diwall
Gant armou krenvoc'h stumet evit re an dud fall :

Er Russi vel em Bro-Saoz, en Franz, en Itali,
A vaer war zao deiz a noz vit dont da bourvet
Bombchou, kanolliou neve, benwiou a bep tra,
Da skeï berniou traou warne, ken a renkfont plada.

Pa oint dirollet en Franz, allaz ! ne oamp ked krenv ;
Met eur wech tapet hom lanz'm'eump gret dê souz a dren ;
A pell-zo kaer d'euz c'hoari 'renkont koll em pep krog,
Lêc'h hor mignonet a ni a gerz war an araog !

Er Champagn o deuz renket, goude koll berniou tud,
A stourm'vel saout penn-follet montkwitdiwar ho c'hlud ;
A dirak Verdun, c'hvir 'oar, lêc'h e oaint daou vloa-so,
En despet d'ho holl gounar, deuz renket mont n'ho zro !

Ar Saozon a well c'hoari, ganemp er Somm, war-nê :
Eno, kaer d'eo henebi, vo graet dê c'hoaz bale ?
Dindan ar mîr, kaer o deuz skeï ken taoliou treïtour,
Ec'h êchûo prest ho reuz, dre forz mont gant an dour ?

Kollet o deuz listri braz dre holl gant ar Saozon,
A chom maestr war ar mor glaz, en despet d'al laeron ;
Da viken, m'eump kemëret tout ho c'holonio
Gant ar pez o d'oe flemet diwarnomp er c'Hongv.

P'eo deud ar Roumaniet vo brêvet an Turki !
Ag an Otrichianet 'goll gant an Itali ;
Ar Russet 'deuz gwell gerzet war araog wit an anv ;
A prestik ar Bulgaret 'vo drastet er Balkan !

Kemëret ê Monastir ! pebeuz koll evite ?
Velse, tamm a tamm ar Gwir a zao prim war e'houre !
En despet da Willou Daou, a d'he vern aillonet,
A e'hopo prestik « O yaou ! » dindan taoliou kalet !

En Otrieh é wit an noz maro an Impalaer,
Franso-Jozeph, kentseurt koz, eveltan eur pez laer !
Lakæz an tan da genta er poultr a zo dëvet
Gant an dud de n'em drailla ! pa c'haez war ar Serbet :

Marvad e fraill he galon ! dirak taol Monastir ?
Pa gléo an taoliou o son glazou d'he vrezel hir !
Pa wel éru ar Serbet en ho Bro adare,
He krêñ dirak léalded ! ag e rent he ine ! ?

II

Skwažel da zifennourien Franz divarvel!

Kalon ! eta, kenvrôiz, pa m'an 'avel a dû :
An Allmantet a zo skwiz ! gwasket stard a bep tû ;
A m'ar d'omp - ni skwiz ive d'euz eun eveleb stad,
Chachomp stard war al lôre ! dre holl vel paotred vad.

Kerzomp dispont a laouen ! ne dal ked marc'hata ?
Red éo dont oute a benn, an abreta 'r gwella :
Al lanz 'so gant hom rumen, ebarz em pep faeson ;
Rag gwelit petra dremen barz em bro al laeron :

Sklaer hint éru gwell izel, a n'ec'het er wech-ma ?
A benn m'eo red de zevel krennardet seitek vloa !
Tud mac'hagnet a tud koz, a beteg ar merc'het,
Er chanteriou deïz a noz, 'zo gante implifet ?...

Ni 'oar mad 'vaer skwiz meurbed, ag a dost ag a bell,
O welet n'êchuffe ked eur brezel ken dibael !
Met n'eo ked ni Fransijen, gant hor mignonet all,
Zo da genta da c'houlen ar peoc'h digant tud fall :

Gwillou, gant he bobl lorc'hek, 'zigoraez ar guden,
Dre ma zonje 'oa barek da zont ouzimp a benn ?
Hen éo a zo da genta da zamanti d'he faod ?
Ag eno 'renko korda ! pe 'vo c'hoaz tom ar c'hôd ?

Aboe m'eump ive dre holl armou grôz a krenv mad,
He dud 'so barnet da goll abred pe zivêzad ;
A dont da bêa demp-ni, a greiz oamp koll gante,
Gwell ger, en despet d'ho fri, ranson ho fallente !

Ogen, wit ma c'hêchûo kentoc'h ar brezel rû,
Vo red demp holl tro war zro n'em zikour a bep tû,
Da reï nerz d'hom zoudardet, a zo dindan ar bec'h ;
Seulwin d'eo nerz, mignonet, kentoc'h o d'eo au trec'h.

Et m'omp o font adare en kreiz ar gouan kri,
Gant ar brezel didrûe, hom zoudardet er pri !
Serz dindan ar gwall amzer, evit harz na deuio
Gwillou gant e vab müntrer ! da vaestroni hom Bro ?

Pa m'aint eno, c'hwi 'oar mad, evel en eun ifern ?
Kassomp dê boed a dillac, pourveanz all a vern !
Butun mad a gwenneyen, soniou, koant a karto,
Dre ar post, dre aluzen, pe dre gomiteô.

Kement-ma, breudeur kristen, 'zo vit o diskwiza ;
Da reï dê nerz penn-da-benn da chom stard en ho zâ !
Met eun nerz all, ar gwella ! éo kass dê d'an dachen,
Armou ter ! a kement tra 'zo mad de n'em difen :

Ogen, ar re man 'goust ker, ag hor Gouarnamant,
Benn kreski c'hoaz ho niver a deuz ezomp arc'hant ;
Setu perag 'peud gweled an eil *Emprest* o tond
A neuz prim dezan savet daouzek millard en rond !

Trugare mad, 'neur dremen, da gement hini 'ro
Arc'hant, paper, aour melen, evit difen ar Vro !
Savetâd hom frankizo, hon enor war ar Bed !
Berâd ar Vrezel garo ; chom Fransijen bepred.

Rag evidomp, mignonet, na pebeuz dizmeganz !
Ma teufe Prussianet da vaestroni Bro Franz ?
Neuze, gwir esklavourien, ni vemp met tud dister,
Da 'bere vo da viken gret ar c'hiz a gerfer ? !

Neuze vemp met bastardet a dreuz an amzeriou,
Dindan treïd an aillonet ; maesset gant armeou ;
Hep kaout memeuz esperanz da zevel ken hor penn :
Keno ! d'an hano kaer Franz !... 'man ken war ar garten.

Gwelit, pegen reuzeudik 'veffe war an Douar,
Gwenn dud kaer hom Republik, liammet brec'h a gar :
Ni, pere dec'h oa galvet da gelen ar re all,
A ve barnet da gerzet vel eur bagad tud dall !

III

NERZ AR BREZEL

Met birviken 'ze c'hoarve, tre ma vo goad n'hor c'hreiz !
Tre ma m'omp tud a danve, arc'hant ag aour a leiz :
Ar Franz a zo diwarvel ! ag ar Franz a vevo !
Ganemp m'an nerz ar Brezel, en aour ag em mado ;

Ogen, ouzimp pa c'houlen reï dei eun tamm zikour,
Da beur blada da viken ! he brassa enebour,
Kaera prof d'he bugale éo c'hoaz an aour melen,
Dre mè mad em pep doare, dre holl 'dan ar wabren :

Ya ! kement so ve gantan deuz holl draou an douar !
An n'heb a neuz kalz outan a zo krcnv a dispar !
D'an heb 'oar en implia, vel an aotrou Ribot,
Lakaï Gwillou da flëria (!) ag he vab da vont sod (!!)

Gantan ni m'eump kanoliou, bombchou, poultr a traou all;
A ziskar tud a verniou ! kaer o deve diwall ?
A kredabl d'eoach, kement den ve tiset deuz a bell,
Ne raï drouk all ebed ken en tro pad ar brezel.

Gras dezan c'hoaz m'eum kezek deus fonz ar c'Hanada ;
Dre holl, mil a mil benvek, pourveanz a bep tra :
Ma renkchemp reï hor loenet 'oaint savet mil bell-zo ?
Da gas boed d'hom zoudardet : pebeuz rôvin d'ar Vro !

A viskoaz nerz ar brezel a oe arc'hant ag aour ;
Rag penaoz helfe derc'hel eur bern tud treud a paour ?...
Ar rûm a vo ar c'hrenya he chouk er wech-man c'hoaz,
A raïo d'he ben plada ! ag a vo trec'h war c'hoaz.

Tre 'vo penvidik ar Franz n'hai birviken da goll,
Dre ma vo henni fizianz, doujet dre ar Bed-Holl
A dre eno 'vo kroaget an Allmantet euzuz !
Vit ma vo goude stignet dre holl ar peoc'h paduz.

Torromp-ta nerz ar walen ? greomp holl hom dever ;
A trokomp hon aour melen deuz billejou paper,
Pere 'zo vel ma houzoc'h koulz ag all en hon toez,
Da c'hortoz amzer welloc'h, ag an draill da baouez.

Dirag eun doare ken kri, pa m'an an holl em poan,
He zever da bep-hini éo trog he aour buhan :
Da betra dont d'er miret en armel da loeda ?
Pa z'eo gantan 'vo stanket kentoc'h goad ho nesa.

Daoust piou, goude kement ma, na penvidik, na paour,
A gredo, hep tamm ruzia, dispaka he guz aour ?
Dezan 'veffe rebechet he zoare c'hann da bell ?
Gant ar re devo kollet ho zud barz er brezel.

Prestomp eta, me o ped, hom aour a bez d'ar Vro ?
Ma vo kroaget ar Bochet en Urop tro war zro !
Seulwin c'hoaz m'omp pourveanz vemp barekoc'h warne ;
A kentoc'h soudardet Franz 'zistroïo gant lore !

EIL PENNAD

Dislar paotred ho c'hoss kojou

DISLAR KENTA

I

Klany-fall e c'han, kenvrôiz o klêvet tud diboel
O redék eur gaoz iskiz, « vo pelloc'h ar brezel
Seulwin n'eo aour a danvez Gouarnamant hom Bro ? !
Goude ma z'ê gras deze e kerz an traou en dro :

Penaoz ve gret da genta, ma m'ijemp ked a aez,
Da genderc'hel da harpa hom refujiet kaez ?
Reï allokaſionou da gement all a dud ?
Sikouriou, pansionou d'ar re c'hroz a munud ?

A daoust a petra ve gret, hep aour na danvez c'hoaz,
Da ziwall hom zoudardet deuz kigérien ken goaz ?
A zirolfe holl gant mall da beur dispenn hom Bro !
Pa na vo deuz he diwal met tud frank a c'heno ? !

Fe, neuze 'vad evit gwir, paotret ho bern skiant (?)
Ar brezel na ve ked hir ; rak sklaer en eun instant
Ar Franz a ve distrujet a laket en ranson !
A c'hwi gant ho mignonet 'p'o c'hoaz goasoc'h spouron ? !

Met n'ê ked velse 'zonjet ee'h êchûo ware'hoaz ! ...
Laket 'peud en ho speret, penaoz ar Pennou braz
Zo barek, pa n'em lekfont, d'ober d'ar gann ehan,
A da zigas pa gersfont hom zud d'ar gear buhan ! ?

Wit kredabl deoc'h, ma viche possUBL dê kement-man
Oa gret an taol 'raog hirie, an holl er gear breman ;
Kaeroe'h n'o dije biken kwitâd ho ziégez
Vit mont da harz treïtourien dont aman da laerez ?

Met en eur brezel ken-yud, en-tre poblou ar Bed,
N'hell ked bezañoc'h om zud ren gallouduz ebed ?
D'helloud ober deuz he benn ,despet d'ar boblou all,
Nez pere 'oamp er vouillen ! pell-zo gant an dud fall !

Gwelit, n'ag à vernion tud 'zigeser deuz a bell ?
Karje vel d're eur-burzud ? da reï d'hom re skoazel
Vit harz na vo muin flastret hom Bro gant ar müntre :
Penaoz neuze 've leusket hom re da zont d'ar gear ?

Met ma fell d'eoē'h dê laret plega d'an dud noazuz ;
Lorit demp penaoz 've gret, me o ped, tud soezuz ?
Da gontanti da genta hor goassa enebour ?
A dont de n'em distaga deuz ar re hom zikour ?

Daoust a c'hwi na zonxit ked ebarz er bern fréjo !
A goeo tout c'het a c'het war ar c'henta 'blego ?
Er zamm pouner a renko dougen dre forz neuze ?
Goude koll he frankizo, hen ag he vugale !

Ni oar mad eo digoulzet dre holl dont da baouez :
Pegen mezuz eo laket drailla berniou tud kaez ! ?
Met n'eo ked demp-ni breman, taget gant al laer braz,
Goulen ar peoc'h digantan, pa z'omg krôg mad er vaz !

Pa oa deud an dreitourien warnomp a greiz-holla ?
Oa red mad d'hom Renérien o c'harz deuz ho gwella ;
Bale gant hor mignonet evit dont d'omp diwal,
A kenderc'hel da gerzet, 'benn beza didammal :

Pelêc'h 'man ar penn-tiek 've taget gant al laer,
Lêc'h er skei gant he venvek, 'c'hadagoach gant ar flaer(!!?)
Ag a ro c'hardiegez d'er laerez muioch'h c'hoaz ?
Beteg 've aed he zanvez, a laket war an noaz ! ?

Welit ked ? an tad fall-ze 've kabluz em pep stum
En kever he vugale, goude a rum da rum,
Digant pere 'n'esf zur rebech a mallochou !
Da veza leusket ar stor, a kollet he vadou ?

Hor Couarnamant hirie a zo er momeuz stad,
A deuz ouzoc'h ma sente, gwelit, pebeuz taol mad !
Evit ar Pruss miliget ! a greiz 'oa en argoll ! ?
Met n'ag a bed ledouet ! warnomp dre ar Bed holl ! ?

Ped ouzoc'h 've da genta, ganemp holl war eun dro,
O c'hopal deuz ho gwassa war Renérien hom Bro ?
Da veza gwerzel ar Franz d'he brassa enebour !
Goude d'eo kement a chanz da ziskar-an treitour ?

II

Gwelit eta, kenvrôjiz, 'dal ked chom da jilaou
Paotret ho c'hojou iskiz ! 'ra demp kement a c'haou
O laret, heb gwiégez, vo kalz berroc'h ar c'hrig
Pa na m'omp aour na danvez da vont ken war aroag ?

Ogen, ni lar er c'hontrol, ag a warant hom gir
Daoust ag eur gann ken dirol na ye ked muioch'h bir
Tre chomfer en tranchet da dreina, da skleja ?
Rag'rum ebêd na deuio er stum-ze da blega.

Lêc'h pa m'omp aour a danvez da brenâ kement-so,
D'hellout skeï holl assamblez taoliou stard tro war zro !
A vo boutet a keliet al laeron en ho zi.
Ken a veffont rediet da blega pe derri ! ?

Aboe ma m'eump kanoliou da gas keit ag ho re,
Da greuvi dê trancheou, gwelit, 'renkont bale !
A seulwin 'm'omp aour ag aez da brena muioc'h c'hoaz,
Kentoc'h 'voint tapet diez, a laket war an noaz.

Wit pa m'eump beteg ama, gant kanoliou dister,
Dalc'het penn, gret dê karza, 'despet d'ho re bouner,
Kredabl deoc'h pa m'omp berniou demieu hom re neve,
Da greinchet dreist meneziou ! 'vemp barekoc'h warne.

Seulwin 'm'omp nijerezet gant bombchou dre an aer,
Da skeï deuz kroec'h gant goazet, dispont vel Gwinemer !
Bombchou, tan vel kuruno ! traou all a voug a bell,
Kalz kentoc'h ec'h échuo eun evelep brezel.

Neuz tam trûe da gavet deuz laeron ken udur !
O deuz gwassoc'h ijinet, ag aed dreist ar muzur :
Taget, ni gle henebi deuz an dud miliget !
Em pep stum vit helbedi muioc'h hom zoudardet.

Ni 'oar e koe kalz, siwaz ! en kreiz tan an argad,
Ag a garche ben warc'hoaz harz ar skwilladek goad ?
Mét penaoz dont da baouez vit espern ho bûe ?
Nez dont laezel ar froez gant an dud didrûe ? !...

Né ked breman, ma zud ker, eo demp en n'heb faeson,
Jali re, na koll esper, o chilao tud poeltron,
A gonto deoc'h kojou ven, hep diwérout netra ?
A dirak pere pep den 'gle zevel he ziouskoa ?...

M'ar deuz n'eur brezel ken yud kement a verzérien !
Kredit, pa goe deuz hom zud, hint a goll kalz ouspen ;
Ag en tre 'm'omp sikouriou kement dre ar bed holl,
Tro pe dro paotret Gwillou a vo barnet da goll.

Pa vemp en nec'h ag em poan, aman, sioul en hon ti,
Sonjomp er boblou bihan, vel gwazet ar Serbi ?
Deuz kwitad kentoc'h ho Bro vit dont de n'em renta ?
Ag a c'ha bepred en dro ! n'eur skeï deuz ho goassa !!

Pebeuz skwer d'ar boblou all ! dreist holl demp Fransijen,
Da stourm divlamm deuz ar Wall, o terc'hel penn-da-benn,
Da veva en esperanz ! en tro pad ar brezel,
N'eur reï da zoudardet Franz bepred nerz a skoazel !

EIL DISLAR

III

N'eb a oar an neubeuta 've dalc'hmad o vragal,
Ag o sevel da genta he vouez dreist ar re all ;
Mall a neve peurwian da c'honit deuz ar stad (?)
N'eur ober en dro dezan mui a zrouk wit a vad :

Setu petra 'lar demp c'hoaz, an dud diskiantet,
« *Eo kerkoulz gante warc'hoaz beza Prusianet ?!*
» *Ingal eo petra beza pa ve boed da zëbri ?*
» *Ar vûe zo da genta ; petra raefer demp-ni ?! »*

O tud losk a didalve ! diskurpul a treïtour !
E n'em ro korff ag ine vel-se d'an enehour,
A neuz he zaouarn trempet en goad hom bugale !
C'hwi 'dal beza disrammet barz er bed all gante !

Petra dal reï ar vûe evit difen ar Vro ?
Ma ve tud losk all goude o c'hoari deoc'h an dro ?
Lêc'h gwerza ker o maro ! n'em reï d'ar bouréoyen ?
Kiriek d'ar brezel garo ! d'hom gwalheur penn-da-benn !

Biskoaz danvad oe gwelet, evit pa hello treï,
O font, evel a leret, war eon en goug ar Bleï ?
Lemmet he zent dont warnoc'h ag hen naon braz dezan ;
Rak c'hwi, daoust petra reffoc'h evit dônad eman ?

Daoust a piou ne bed klévet ve bed dônaed bleïzi ?
P'o de, vel an Allmantet, pell-zo naon d'o têbri !
A doust a piou, m'er goulen, 'zigorfe dê an nôr ?
Met eun den kollet he benn ! envel ouzoc'h, tud lôr.

Daoust a piou c'hoaz ve gwelet, pa vaer dre holl em bec'h,
O treï keïn d'he vignonet, ag o kemer an tee'h !
D'ar c'houlz ma ve ar muia 'ezom de n'em jikour !
Vit dont da beur distroadar memeuz enebour ?

C'hwi 'ziskwel sklaer ! m'argeachoc'h birviken d'an dachen,
Ar c'henta *mad* a raechoc'h ve n'em reï a vanden ?
N'en d'oc'h met koss krenérien (!) mad da goll ar re all ;
Da here hom renérien gle laket eun hûal :

Rag aman, pell deuz ar bec'h, pa vaer holl en anken !
C'hwi 'ziskwel beza dinêch a dû gant muntrêrien
A garche gwelet hor Bro en tan ag en gouli !
Gant bôsen, kernez tro-zro, a c'hwi deuz o meuli !?

Laret ve deuz o klevet, pa m'an ar strak em brall,
Penaoz 'vec'h gante paëet da embann kélou fall ?
Da zinerza kalonou, da douelli hor penn,
O c'hoeza dre wall gomjou warnomp an teïr goalen ?!

Rag pell-zo, an drastérien, a oar mad er c'hog-ma,
Ar rum 'deui da goll he benn, a soëto da genta ?
A pa n'hellont mont pelloc'h warn'omp ken gant armoù,
E paëont tud eveltoc'h da gonta têodadou ?

Rag gant ho têod bulumuz, c'hw i 'ra muioc'h a c'haou
Deuz eun dalc'h ken enoruz ! 'vit ne ra Gwillou Daou ?
O klask troc'h a an ère a garantez huel !
A neuz ar Bed-Holl hirie 'vit eur bobl diwarvel !!

IV

Gwelit-ta, pegen mezuz ! pegen noazuz d'hom Bro ?
Komz a dû gant tud euzuz ! o deuz gret kemet-so,
War vîr, en aer, war zouar, 'vit klask om distruja ;
A c'hw i, léc'h reï dê tarbar, a zo prest d'o c'harpa ?!

Pa m'eump ar muia 'ezomp, evit diwal hon **Ti**
Esper, poelder a kalon ! c'hw i 'red met henebi :
N'eb a gred d'ho kevridy, a glask reï nerz deze,
Zo he **blass**, veld ho c'hini, en-eun toul a **goste** !...

Rag daoust penaoz ve goude ? ma vefent warnomp trech' !?
Ar Bed da viken gante 've barz er brassa n'ec'h !
Rag kredabl al laeron braz, 've neuze krenv dispar !
Setu perag, eur wech c'hoaz, eo red dont d'o diskar.

Ya ! ma koeffe bro gaer Franz en tre ho c'hrabanou,
O deo da viken al lanz, dre hent braz ar mòriou ;
A gante an holl Boblou, 've dindan Gazel-yê !
A c'hw i, kontérien, gojou, a gao mad kement-se ?!

Evruzamant 'gredan ked, e m'oc'h gant gwiégez,
O komz huel 'vel a red en tû ar fallentez ?
Met dihana, mè o ped, ma n'ententit netra,
Tawit ? a na lerit ked d'iotach ar brassa !...

Neuz ked deuz an holl broyou kaeroc'h wit hon hini !
Gant he réngen meneziou, ar mór braz dirag-hi !
Hom Gwenn-Dud a zo henni, ne oar den ped mil vloa ?!
Daoust a c'hw i roffé 'nezi, da dud fall d'om gwaska ?!

Ma na peud tamm karante evithi n'ag he zud,
E m'oc'h koeet a neve en renk al loenet **mud** ;
Pore, pa n'o deuz kamet, na lezen n'ag enor !
Voint ked evelt'omp gwallet, gant leor kaer an Istor !

Ma rit forz petra beza, gant p'o boed da zëbri (!)
Hit d'ar c'hoajou da veva kentoc'h gant gwir vleïzi ;
Er stum-ze da vihana, 'p'ezo dalc'het bepred
Lôd deuz ho frankiz kenta, kaera tra zo er Bed !

A m'ar d'eoc'h sôd da gredi 've gret mann d'eoc'h gante ?
Hit d'ar Beljik, d'ar Serbi, d'an Armeni, duze ?
A pa p'o gwelet eno ker braz spont ag anken !
Trôet ho koad ! c'hwi 'zalcho goude klenk ho lanchen :

Kaeroc'h ! c'hwi 'roffe neuze oc'h aour ag oc'h arc'hant,
Ag ar bras deuz ho tanve prim d'ar Gouarnamant,
Da gas traou d'hom zoudardet da ziwal ho lochen ?
Evit kaout peoc'h da gousket en toezi ar Fransijen.

V

AN DEVER DA GENTA

Eur goulen all d'échui, diganeoc'h tud a veg,
Pa renkan oc'h inoui, penn-da-benn em pep pleg ;
Rak beteg ma lerit sklaer, « ar Vuè da genta ? »
Gwelomp ag hen an Dever evitoch n'ê netra ?

Daoust a c'hwi p'a ar galon, vit espern ho pûe,
Da laezel treid al laeron d'hor mac'ha holl goude ?
Laket greg a bugale da viken 'n'estr gwell stad !
Neuze p'eud tamm karante memeuz evid ho koad ?

A viskoaz a da viken a oe dreist ar vûe
Eun nerz all demp da zifen, da zavelâd hom re,
Ag a voud war bep-hini, 'vel m'o gwel barz er wall,
Beteg da reï anezi evit dont d'o diwall :

Poez-az-poez deuz he vûe, da harz taol ar walheur
Diwar greg a bugale, an tad 'c'ha war an heur !
Wit harz diwar he bugel taol euzuz ar muntrer !
Ar yamm gaez beteg mervel ! a raïo he *dever* ?

Ar yar dirak ar sparfel a c'holo he ewnet,
O dalc'h dindan he askel beteg ma ve rentet ;
Em pep koulz, em pep doare, pep tra barz en Natur,
Zo prest da reï he vue d'harpa he graouadur,

Ped 'so bed e n'em westlet vit rekour ho nesa ?
Oc'h ober, hep klemm kamet, ho never em pep tra ;
Ped c'hoaz a goll ho bûez o savetâd tud all ?
N'eur stad spontuz aliez, beteg 'kreiz an tân-gwall !

Gwelit-ta, sklaer 'zo eun nerz krenvoc'h wit ar vûe,
Ag a voud warnoc'h da gerz, m'ar peud eun tamm ino ?
A daoust petra 'an nerz-se ? ma n'en d'ê an *Dever* !
A gle pep-hini hirie, hep klemm, dont da ober.

N'hit ked eta da laret, « ar vûe da genta ; »
(Eur vûe dizenoret eo c'hoaz an divëza !)
Dreist-hi, 'man er penn kenta, an never gant enor !
A d'an holl er brezel-ma eo digor frank an nôr.

Gwelit, n'ag a skweriou kaer ! 'zo dirakomp bemde ?
Berniou tud gant ho never, ar maro dirak-hê !
Darn memeuz o font gant mall, laouen braz ho ine !
Da harz diwar ar re all an taoliou 'goe warne ? !

N'ag a hed 'so n'em westlet vit ho c'hamalado,
O sailla war ar Bochet, beteg en trancheô :
Ped pleg fall a ped doare hint deud da zavetâd,
Diboez neuden ho bûe ! dispon a serz dalc'hmad.

Sellit deuz hom nijérien ? ar vûe dê nê mann ?
O sevel barz er wabren, ag o font pell ac'hann ?
Da skëi tan eu dro deze war geariou ar Bochet :
A tro dei hemde-bemde ! goaz d'an heb 've tapet ?...

War vîr koulz a war zouar, a beteg dre an aer,
A pell diont, er Grêss, c'hwi 'oar, pep den 'ra he zever,
Vir harpa stard hom drapo ! harz na deuio biken !
Em bro Franz tud divalo, d'ober demp al Lezen !?

VI

C'heuillomp ar skwer vad

Neuz forz deo'h pelêch sellet ne welit ken dre holl
Met poblou merzeriet heneb an dud dirol,
Oc'h ober ho deveriou, heb doan deuz ho bûe ?
Vit derc'hel ho frankizou, a zavetâd ho re :

Laezomp eta, me o ped, paotret ho c'hoss kojou ?
A delc'homp stard war ar Bed, hor renk toezar boblou !
O kemer skwer deuz ar re, zo c'hoaz en goassoc'h stad
En eur reï nerz d'hon ine ! en skeud hom faotret vad.

Rag n'eo ked red mont a bell vit küntuil skweriou kaer ;
Ped deuz bro Breiz a ziskwel demp holl hent an never ?
Beteg mouez hom re varo, chomet war an dachen,
A lar demp ag a laro derc'hel stard penn-da-benn :

Gwelit, hep mont deuz ar gear, em Plouëgat-Moyzant,
Daou rum yreudeur, korfou kaer, falc'het en eun instant !
Léc'h ma raez an daou ena, dispont kreïz ar walheur !
Ho neveriou da genta, en kever ho breudeur

Ar c'henta, Serjent-Major, dirak korff he vreur **kaet**,
A dou stard war he imor ! gwerza ker he vüez ?
Ma tenn stard heb disehan en trancheou kenta
Beteg ma koez he unan, gwyntet berniou gan

Kaer a oa dezan laret e n'em diwal, bep tro .
Skeuden ger he vreur karet 'rae dezan mont en dro ;
Tenna 'rae ! na zonje ked er vüe na danvez ;
Met diskar Bochet bepred ! daoust ma oa den a aez.

Skriva 'rae d'he vamm ener a d'he c'hoar en daelo :
« Mamm, gret a m'o ma never, na pa p'e gwell gêlo ?
» Sec'hit ho taelo breman war ho mab yaouanka ?
» Gwerzet ker 'm'euz anezan ! An never da genta !!

An eil, ag hen demezet, o tistrei deuz ar bec'h,
Wel ked he vreur o tonet, setu hen barz en nec'h ?
Skeuden pried a bugel ? 'ra warnan met eun dro,
He zever, n'eur seurt brézel, 'zo dirakan eno :

A kaer o deuz kaout trûez kamaladet outan,
E c'ha diboez he vüez ! war ar blenen a dän !
Da glask korff he vreur yaouank en toeze ar **re varo** ;
Met en tennou 'sko ken stank, ma koez ive d'he dro

He vreur a neuz koulskoude gallet e n'em skleja :
Araok mervel he lare kerc'het he vreur ena ?
Koeet mik en he gichen, pa oa o tond en dro :
He m'aïnt ho daou da viken assamblez er maro !...

Ped all a ro demp kentel, evel ar pêvar breur,
Eo red demp beteg mervel ! derc'hel penn d'ar walheur ?
O tond d'ober hom never, em pep léc'h, gant enor !
Vel a raez em pep amzer mibien stard an Arvor.

VII

Da êchui

Wit pa ra hom zoudardet ho never hep krenan,
Daoust a ni n'er grêfemp ked, pell deuz ar bec'h aman ?
O tond ive da ziskwell homp imoret tro-zro,
Da reï dê nerz a skoazel ken a vo trec'h hom Bro !

Ogen, never pep-hini, éo reï peoc'h da genta ?
Ma n'en d'ê 'vit frealzi kalon baour he nesa ;
Reï nerz d'an heb 'so em poan, gant he aliou mad ,
Hada stank en dro dezan ar gwir fizianz dalc'hmad

D'an ëil, an n'heb a neuz c'hoaz pejou aour a goste
Na gle ked gortoz warc'hoaz 'vit dont da drôg anê ;
N'heb a neuz arc'hant er maez presta 'nezan d'ar Vro;
Laket pep talvoudëgez da zerc'hel mont en dro.

Goude, kasomp sikouriou, pep den ervez he aez ;
Stignomp dre vad-oberou ar gwir unvaniez :
Paotr a plac'h, em pep doare, an holl a gle diskwel
Penaoz homp barek warne ! ag e fell demp denc'he.

Rag n'eo ked awalc'h sonjal 've dre armou hepken,
Vo torret krenn nerz ar wall, 'boez ker goaz war pep den ;
Met o tond de n'em harpa 'vel gwir vreudeur, hirie :
N'heb a zalc'ho an hirra 'roio lamm d'egile ?

M'ar d'ê red gwitibunan, dre holl war an adren,
Diskwell d'ar Bochet buhan, homp gallouduz a krenv !
Rak kerkent a ma welfont hom nerz dreist ho hini
Em pep stum e c'houlenfont diganemp êchui ?..

War zao-ta ! gwir vignonet ? sonet a n'euz an heur,
Demp da veza unanet, dre holl barz er walheur ?
N'euz ken, 'vit e n'em zikour, na ru, na glaz, na gwen
Dirak krab'an an treïtour, n'euz nemet Fransijen.

Pa deufomp holl assamblez da reï dezan tarbar,
Da skeï stard heb dibaquez, gant eun nerz ken dispa
Vo gwelet prestik goude oc'h ober eur pez brall
N'eur goeâ korff ag ine war he benn er bed all

Gant imor a karante ! intanet hor c'halon !
O reï bec'h bemde-bemde, 'vo kroaget al laeron !
Ag e tiskwelfomp d'ar Bed, a zoug warnomp he zell
Penaoz homp barek bepred da ..rec'hi pe vervel ! ?

Kalon bepred ! Neventi 'zo ?

VIII

GWILLOU C'HOULEN AR PEOC'H

Na pebeuz kêlou neve ! deud dem^r, a greiz-holla ?
Gwillou, leun a drugare (!) neuz gret « mea kulpa » (!?)
Sammet he galon euzuz ! soëtet he daol gantan ?
A kinik ar Peoc'h paduz (?) da boblou ar Bed-man !?

War digare neuz tapet al lanz er Roumani,
He kao he boent da larel, dre eun taol brasôni!
Eo digoulzet échâi, tre m'an-he droad er pâl ?
A paotr koz an druchuri, ginik ar Peoc'h raktal !

Trûe neuz deuz ar boblou (!). Met goaz dê benn warc'hoaz
Ma c'haer heneb he gomjou he skoïo goassoc'h c'hoaz !?
Gwelit, vit golo he dech, a diskwel nê ked skwiz ?
He kred stigna demp eur pech, en eur stum ken iskiz ?

Pa m'an he dud o kreushi gant naon a dienez !
Ar vossen rù o c'hoari barz en he diègez ?
Eo red mad dezan raktal klask c'hoaz dre eun taol-penn,
Dont da zavetâd ar stal ! diwal he gurunen ?

Kement-man ziskwel re sklaer n'elfaer ked gwell bell ken ?
Ag a gle laket zeder, Dre Holl, kalon pep den !
Benn ma renk goulen ar peoc'h, al Laer braz da genta ;
He dud a zo, kredabl deoc'h, prestoc'h dê n'em renta . . .

Ar Bleï 'zo gwell divêzad o klask dont da wiska
Kroc'hen louarn na danvad (!) vit ober demp plega ;
M'ard'eo vit derc'hel goude ar zamm braz war hom chouk ?
Ag huz d'hor penn he gleze ! gant he droad war hom gouk ?

Ni'e'houlen koulz a Gwillou, ober ar peoc'h paduz,
Pa m'omp bed hom holl gwiriou digant he dud noazuz ?
Pa vo tennet digante zorc'hen an had-krégi ? . . .
Eur reolien da chom goude pep rum zioul en he Di.

Ouspen, daoust ma 'renk plada, kaer a n eo chacha'dren,
Gwillou'neuz komt da renta d'an Douar a d'an Env ?
Deuz kement a vüntrêrez, ar goad a ruill bepred !
Ar e'hollou gret d'an dud kaez, deuz he beurz war ar Bed

Rag 'dal ked dezan laret, gant he laeron udur !
Eo bed da genta taget gant poblou zioul a fur ?
An armou zod a pouner n'eo prientet en kuz
Zo d'an holl testeni sklaer ! n'euz nemetan kabluz.

Met laezomp hom Renérien gaat Gwillaoouik-ar-Bleï,
Da ziluria pep kuden : chachomp bepred war-neï ?
Wit pa c'hê skwiz da genta, n'ê ked hen'vo ar goaz ??
Delc'homp-ta de n'em starda ? goassoc'h evit biskoaz !

RESPONT DUSTU !

En Franz vaer ked bed a bell o respont da Willou,
Dre ar Jerenal Nivell, a oar skeï gwell daoliou ?
Pa raez dec'h en eun instant eur bern prizoniérien !
War dro daouzek mil pemp kant ! berniou traou all ouspen;

A diont er Gress oe rôet, barz er memeuz amzer,
An urzou prim da gerzet war he damm koss breur-kaer !..
Pa n'euz gret met treïtouri baoue an heur genta
A zo gret dezan zenti, dustu, hep marc'hata.

Krog mad a vaer er wech-man en kroc'hen ar Bochet,
Kaer 'd'eo krozal na kanan ne spontfont den kamet ?
Vel ho *baloniou divent* 'voingt gwelet 'vo ked pell
O chom kreuvet war an hent, vel eur pez c'hwizigel !!

Bro-Saoz 'sko taoliou marvel ! war vor a war zouar ;
Ar Russi 'zalc'h da zevel dre holl tud pez a gar !
War Franz ag an Itali na deufaer ken biken !
Nerz an holl c'ha war greski da skeï an dreïtourien :

Beteg ar boblou chomet diavaez ar brezel,
Heneb eur seurt aillonet a zo prest da zevel ?
Er Bed-Holl 'vaer imoret da zont a benn.oute,
Vit ma vefont húalet da virkiken goude !

Gwelit tud en Amerik o virvi gant kounar ?
Ag a skoï warne prestik, wit dont d'o veur-diskar :
Neventi vad so dre holl ! kerzomp leun a fizianz ?
Birviken n'effomp da goll : war zao ! a nerz d'ar Franz !!

Ch. R.